

UWAGI W RAMACH UZGODNIEN Z KOMISJĄ WSPÓLNĄ RZĄDU I SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Informacja o projekcie:

Tytuł	Projekt ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej
Autor	Ministerstwo Sprawiedliwości
Projekt z dnia	31 maja 2024 r.

Informacje o zgłaszającym uwagi:

Urząd	-----
Organizacja samorządowa	Związek Powiatów Polskich
Osoba do kontaktu	Patrycja Grebla-Tarasek
e-mail	18 477 86 00
tel.	biuro@zpp.pl

Uwagi:

Lp.	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (np. art., nr str., rozdział)	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Stanowisko resortu	Odniesienie do stanowiska resortu
1.	Art. 4 ust. 1	Obecna treść przepisu jest niespójna z obowiązkiem zniesienia oświadczenia.	<p>Skoro projektodawca zamierza znieść oświadczenia o niemożności poniesienia kosztów pomocy prawnej to powinien dokonać zmiany tego przepisu w ten sposób, że skorzystanie z systemu nieodpłatnej pomocy prawnej możliwe jest dla każdej osoby, z pełnymi konsekwencjami tej zmiany. W przeciwnym razie będziemy mieli do czynienia z fikcją, gdzie co prawda nieodpłatna pomoc prawna będzie przysługiwała osobie uprawnionej, która nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej, podczas gdy fakt tego nijak nie będzie dało się ani wyegzekwować ani zweryfikować (choćby zweryfikacja obecnie nie jest również możliwa).</p> <p>Stąd uważamy, że projektodawca powinien zdecydować się na któryś z modeli udzielania nieodpłatnych porad prawnych albo model wolnościowy albo model niemiecki tj. taki gdzie</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Zarzucona sprzeczność koncepcji zniesienia oświadczeń o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (tj. Dz.U.2024 poz. 1534, dalej „ustawa”) ma charakter pozorny. Projekt znosi obowiązek składania oświadczeń, które stanowią nieefektywne narzędzie</p>	<p>W związku z udzieloną odpowiedzią proszę o wskazanie konkretnej podstawy prawnej wraz z kryteriami, na podstawie, której osoba zapisująca na poradę prawną czy wykonawca porad prawnych będzie odmawiał zapisu czy udzielania porady prawnej. Zwracam też uwagę, że dochodzi do swoistego rodzaju absurdu, gdzie wykonawca albo</p>

			<p>weryfikuje się oświadczenia i składa się je pod rygorem odpowiedzialności karnej.</p>	<p>weryfikacyjne, co nie stoi w sprzeczności z pozostawieniem bez zmian kręgu osób uprawnionych. Celem projektu nie jest wprowadzenie dostępności usług pomocowych dla wszystkich niezależnie od ich sytuacji ekonomicznej. W zamyśle autorów projektu pomoc nie jest przeznaczona dla osób, które stać na opłacenie komercyjnych usług prawnych. Za nieprawdziwe należy uznać twierdzenie, że niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej nie będzie dało się ani wyegzekwować, ani zweryfikować. Przepis artykułu 4 ust. 1 ma charakter powszechnie obowiązujący i powinien znaleźć zastosowanie, np. gdy podczas zapisu na poradę lub nawet w trakcie wizyty beneficjent ujawni swój stan majątkowy wykazujący dobrą sytuację materialną. Gdy wykonawca nieodpłatnej pomocy lub osoba zapisująca na wizytę w trakcie rozmowy, na przykład na temat zgłaszanego problemu prawnego lub opisu stanu faktycznego zorientuje się, że ma do czynienia z osobą zamożną, to powinna, z uwagi na hipotezę ww. przepisu, odstąpić</p>	<p>osoba zapisująca na poradę, będzie musiała dokonywać weryfikacji ani nie mając do tego właściwych narzędzi ani możliwości ich realnego sprawdzenia, a mimo to będzie musiała spełnić obowiązek. Proszę o wskazanie w jaki sposób (wprost opisanie krok po kroku czynności) osoba przyjmująca zapisy na porady <u>przez telefon ma sprawdzić stan majątkowy osoby zapisującej się.</u> Jak pozna, że dana osoba nie jest uprawniona do uzyskania darmowej porady prawnej? Podobnie można zapytać na jakiej podstawie wykonawca ma ustalać czy osoba chcąca skorzystać z jego pomocy jest osobą zamożną? Ma oceniać organoleptycznie jego ubiór, samochód jakim przyjechała? Czy może też na podstawie jakiś innych</p>
--	--	--	--	---	---

				<p>od podejmowanych czynności konwencjonalnych.</p> <p>Jednocześnie podkreślenia wymaga, iż Wykonawca przed udzieleniem pomocy powinien poinformować beneficjenta do kogo adresowana jest pomoc prawna w ramach systemu.</p>	<p>wyimaginowanych kryteriów sprawdzać kto jest biedny, a kto bogaty? Może też wykonawca ma sprawdzać po wps, które sprawy zasługują na nieodpłatną pomoc prawną, a które nie?</p> <p>Dalej należy zadać pytanie, co w sytuacji gdy wykonawca będzie odmawiał pomocy notorycznie, bo w jego ocenie, stan majątkowy osoby ubiegającej się o pomoc jest odpowiedni. Jak w takiej sytuacji powiat ma weryfikować działania wykonawcy, skoro nawet nie będzie miał kontroli nad tą sprawą.</p> <p>Ponadto, zwracamy uwagę, że w informacji o wynikach kontroli NIK pt. „Udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej (którym wybiórczo</p>
--	--	--	--	--	--

					<p>posługują się Państwo w odpowiedziach na nasze uwagi) NIK zaleciła Ministerstwu Sprawiedliwości:</p> <p>rzetelne rozpoznanie potrzeb społecznych dotyczących npp i npo.</p> <p>Stąd też rodzi się pytanie skoro liczba chętnych na porady prawne jest niewystarczająca, przez co cały system jest nieefektywny (o czym od lat alarmujemy) – co stoi na przeszkodzi, żeby wszyscy obywatele bez ograniczeń mogli korzystać z npp czy npo? Lepiej chyba, żeby z porady skorzystał ktoś kogo stać na skorzystanie z komercyjnej porady prawnej niż opłacanie wykonawcy, który nie świadczy ŻADNEJ porady z uwagi na brak chętnych.</p>
2.	Art. 8 ust. 3 ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej	Proponujemy uelastycznienie liczby godzin, w której świadczona jest pomoc w ramach systemu NPP/NPO.	Co prawda zdajemy sobie sprawę, że pracują państwo nad nową koncepcją systemu nieodpłatnej pomocy prawnej, niemniej proponujemy, aby uelastyczyć liczbę godzin, w jakich świadczona jest pomoc w danym punkcie. Nie wszystkie punkty NPP/NPO cieszą się takim samym zainteresowaniem klientów. Na porady w	Uwaga nieuwzględniona. Uwaga nie jest związana z analizowanym projektem, wykracza poza ramy nowelizacyjne, proponując rozwiązanie, którego przyjęcie	Prosimy o ponowne pochylenie się nad uwagą. W informacji o wynikach kontroli NIK pt. „Udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej,

			<p>niektórych punktach, szczególnie położonych w miastach na prawach powiatu, czy w miastach, w których siedzibę ma powiat, liczba chętnych jest tak duża, że na poradę prowadzone są zapisy z kilku tygodniowym wyprzedzeniem, podczas gdy w innych punktach (w obrębie tego samego powiatu) pomoc świadczona jest incydentalnie, zaledwie kilka razy w skali miesiąca, co sprawia, że udzielający tam porad więcej czasu spędza na oczekiwaniu na zainteresowanego klienta niż na realnym udzielaniu pomocy.</p> <p>W związku z powyższym proponujemy, aby powiaty, jako organizatorzy systemu, którzy najbardziej znają lokalne realia i faktyczne zapotrzebowanie na pomoc w ramach systemu NPP/NPO mogły samodzielnie zwiększać lub zmniejszać liczbę godzin w poszczególnych punktach, w ramach obowiązującego limitu godzin.</p> <p>Przykład powiatu, który ma 3 punkty:</p> <ul style="list-style-type: none"> - I punkt 6 godzin dziennie - II punkt 2 godziny dziennie - III punkt 4 godziny dziennie. <p>Uzasadnieniem dla proponowanej zmiany, jest nieoptymalne wykorzystanie systemu (co zresztą zarzuca MF) – koszt jednostkowej porady w ramach systemu jest bardzo drogi, a udzielający porad bardzo dużo czasu spędzają nieefektywnie na oczekiwaniu na klienta.</p>	<p>jest niezasadne na aktualnym etapie prac na systemem NPP/NPO. Sygnalizowany problem zainteresowania pomocą w większych miejscowościach, powiaty rozwiązują za pomocą już funkcjonujących rozwiązań. Jednostki samorządu terytorialnego przenoszą całe punkty w miejsca, gdzie jest większe zainteresowanie nieodpłatną pomocą lub organizują punkty mobilne, w których dyżury są przydzielane do poszczególnych lokalizacji, stosownie do lokalnych potrzeb społeczności. Należy zaznaczyć, że o ile równa ilość godzin przypadająca na każdy punkt znajduje organizacyjne uzasadnienie, o tyle nie ma przeszkód by wprowadzić rozróżnienie godzinowe w dostępności i w pracy poszczególnych lokalizacji, w których znajdzie się punkt mobilny.</p>	<p>nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej (którym wybiórczo posługują się Państwo w odpowiedziach na nasze uwagi) NIK zaleciła Ministerstwu Sprawiedliwości:</p> <p><u>Wprowadzenie możliwości dostosowywania czasu i częstotliwości dyżurów do rzeczywistego zainteresowania poradami mieszkańców.</u></p>
3.	Art. 8 ust. 3a ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej	Zwracamy uwagę, że w przypadku braku identyfikacji klientów i braku konieczności składania oświadczeń, będzie mógł występować problem z nadużywaniem systemu.	<p>Zauważamy, że w przypadku możliwości udzielania porad zdalnie za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość, może pogłębić się problem z korzystaniem przez te same osoby, kilkukrotnie, a w skrajnych przypadkach kilkusetkrotnie, z różnych punktów na terenie całego kraju, bez ograniczeń.</p> <p>Wprowadzając rozwiązanie tego typu należy liczyć się z możliwymi negatywnymi konsekwencjami.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Ministerstwo Sprawiedliwości ma świadomość, że część obywateli nadużywa nieodpłatnej pomocy udając się kilkakrotnie po poradę z tym samym problemem do różnych wykonawców. W ramach planowanej reformy systemu</p>	<p>Uwaga stanowiła komentarz do państwa propozycji. Z jednej strony nie przeszkadza Ministerstwu Sprawiedliwości możliwe nadużywanie prawa do darmowych porad prawnych, a z drugiej</p>

				<p>postuluje się wprowadzenie rozwiązań technicznych oraz ustawowych ograniczających to zjawisko, jednakże nie jest to problem wynikający bezpośrednio z wprowadzenia porad zdalnych.</p> <p>Jednocześnie podkreślenia wymaga, iż Wykonawca przed udzieleniem pomocy powinien poinformować beneficjenta do kogo adresowana jest pomoc prawna w ramach systemu.</p>	<p>postulują państwo o ograniczenie porad prawnych na podstawie niejasnych kryteriów, których ani wykonawca npp/npo ani zapisujący na porady nie będą w stanie zweryfikować.</p>
4.	<p>Art. 8 ust. 8 ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej</p>	<p>Proponujemy skreślenie przepisu, bądź też organizowanie w wyjątkowych sytuacjach dojazdu do punktu NPP/NPO dla klientów systemu.</p>	<p>Z uwagi na wprowadzenie możliwości udzielania porad za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość (telefon, wideo rozmowa) powstaje pytanie o zasadność wyjazdów do miejsca zamieszkania klientów, przez udzielających porad w punktach NPP/NPO.</p> <p>Udzielający porad, niejednokrotnie obawiają się o swoje bezpieczeństwo czy skarżą się na warunki sanitarno-epidemiologiczne w miejscach zamieszkania, do których się udają, a także narzekają na znaczne koszty dojazdu w sytuacji takich porad. Odzwierciedleniem tej tezy są wyniki ankiety przeprowadzonej przez MS wśród wykonawców, w posiadaniu której się Państwo znajdują.</p> <p>Wobec możliwości udzielania porad w trybie zdalnym proponujemy rezygnację z tego obowiązku.</p> <p>Alternatywnie, w wyjątkowych sytuacjach np. gdy pomoc ma być udzielona osobie posługującej się językiem migowym, proponujemy organizowanie dojazdu klientów do punktu NPP/NPO przez organizatora.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Wprowadzenie porad zdalnych nie znosi zasadności utrzymywania dodatkowego wsparcia skierowanego do osób z niepełnosprawnościami, przewidzianego w art. 8 ust. 8 ustawy. System nieodpłatnej pomocy powinien być dostosowany do potrzeb beneficjentów. Osoby wykluczone zasługują na adekwatne, a także większe wsparcie ze strony państwa.</p> <p>Pomoc zdalna ma w założeniu trafiać do osób, które mają ograniczone możliwości udania się do punktu, a ich problemy są na tyle proste, że nie wymagają stawienia się punkcie i okazania</p>	<p>Zachęcam do ponownego zapoznania się z naszą uwagą, gdzie proponujemy: organizowanie dojazdu klientów do punktu NPP/NPO przez organizatora. Jest to znacznie bardziej ekonomiczne rozwiązanie, a ponadto rozwiązanie, które jest bezpieczniejsze dla wykonawcy npp/npo.</p> <p>Problem ten został również zauważony w informacji jaką przygotował NIK, który również na niego wskazuje.</p>

				<p>dokumentów lub przygotowania pisma przez prawnika. Z kolei wsparcie osób niepełnosprawnych przewidziano dla beneficjentów, którzy nie są w stanie udać się do punktu, najczęściej z powodu sytuacji zdrowotnej, a ich potrzeby są szersze niż kilkuminutowa rozmowa telefoniczna z prawnikiem.</p> <p>Podkreślenia w tym miejscu wymaga, że NIK w swoim raporcie opublikowanym w dniu 31 października 2024 roku wyraźnie wskazał, że MS powinno kontynuować działania zmierzające do skutecznego wprowadzenia zdalnego świadczenia pomocy jako stałej możliwości, której wybór należałby do beneficjenta pomocy.</p>	
5.	Art. 28 ust. 2 w zakresie finansowania systemu	Proponujemy, jednorazowe „dosypanie” do systemu pieniędzy, aby nadrobić ubytek w wysokości dotacji na realizację zadania zleconego z zakresu administracji rządowej jakim jest organizacja systemu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Kwoty limitów wydatków w tym zakresie winny zostać ponownie zweryfikowane.	<p>Obecna wysokość dotacji na realizację zadania zleconego z zakresu administracji rządowej jakim jest organizacja systemu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, jest rażąco zaniżona. Ze szczegółowymi wyliczeniami, pokazującymi lukę w wysokości dotacji, które zostały przygotowane przez ZPP mogą zapoznać się Państwo tutaj: https://www.zpp.pl/storage/files/2023-07//3d8c2e58572d4a4df711384f448ea5757670.pdf</p> <p>Z jakich przyczyn resort finansów do wyliczenia maksymalnego limitu przyjął wskaźnik CPI?</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Postulat dofinansowania systemu jest znany resortowi i popierany przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Realne wydatki na system wynikają przede wszystkim z wysokości kwoty bazowej i liczby punktów, a nie z maksymalnego limitu wydatków, który obliczany jest na podstawie obiektywnych wskaźników.</p>	Bardzo cieszymy się, że nasze postulaty są Państwu znane, jednak jeszcze bardziej uradowałaby nas wiadomość, odnośnie realnych prac nad rzetelnym wyliczeniem wysokości dotacji na realizację zadania zleconego z zakresu administracji rządowej jakim jest

				Do wyliczenia maksymalnego limitu wydatków budżetu państwa w latach 2026 – 2035 będącego skutkiem finansowym ustawy przyjęto wskaźnik CPI przedstawiony przez Ministra Finansów w Wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw. Aktualizacja październik 2024 r.	organizacja systemu nieodpłatnej pomocy prawnej.
6.	Art. 28 ust. 2 w zakresie finansowania systemu	Proponujemy, aby wysokość dotacji ustalać nie w ramach sztucznie ustalanych limitów dotacji, a jako kwotę ustalaną na podstawie wysokości wskaźnika związanego ze wzrostem kosztów pracy.	W związku z niedoszacowaniem kosztów inflacji proponujemy, aby najpierw do całego systemu dołożyć dodatkowe środki finansowe, a następnie aby kwotę dotacji ustalać nie w ramach sztucznie ustalanych limitów dotacji, a jako kwotę ustalaną na podstawie wysokości wskaźnika związanego ze wzrostem kosztów pracy. Proponujemy, aby kwota dotacji była powiązana ze wskaźnikiem dotyczącym wynagrodzenia np. wzrost przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej rok do roku z uwagi na fakt, że dotacja (zgodnie z art. 20 ust. 1 ustawy) przeznaczana jest na wynagrodzenia z tytułu umów zawartych z wykonawcami NPP/NPO.	Uwaga nieuwzględniona. Kwota bazowa decydująca o wysokości dotacji jest ustalana corocznie w ramach porozumienia Ministra Finansów i Ministra Sprawiedliwości, tym samym nie wynika z „sztucznie ustalanych limitów dotacji”. Ministerstwo Sprawiedliwości przygotowało projekt regulacji wprowadzającej mechanizm waloryzujący kwotę bazową. Jednakże ww. rozwiązanie nie zostało uwzględnione w obecnym projekcie, który został ograniczony do najbardziej pilnych rozwiązań, jednakże próba rozwiązania problematycznej kwestii zostanie dokonana w ramach przygotowywanej dużej reformy	

				systemu, która jest obecnie na etapie prac koncepcyjnych.	
--	--	--	--	---	--